

Büntetőügyek, megelőzés, jogpropaganda

Beszélgetés a fiatalok bűnözéséről

Az elmúlt években és napjainkban a kriminológiai kutatások eredményei, a szocialista országok elméleti és gyakorlati szakembereinek megalapozott állásfoglalása szerint a bűnözés elleni harc eredményessége szorosan összefügg az ifjúkori bűnözés ellen folytatott küzdelem sikerével. Miért vetődik fel ilyen jelentőséggel a fiatalok bűnözésének problémája? Erről beszélgettünk dr. Kovács Lajos ny. rendőr alezredessel, a Magyar Jogász Szövetség családjogi és ifjúságvédelmi szakosztálya elnökhelyettesével.

— A fiatalok bűnözésének problémája — mondotta — a szocializmusban is jelentős kérdés, de nem azért, mint ha a bűnözés aránya nőne, hanem, mert az ilyen irányú kutatómunkával meggyorsíthatjuk a bűnözés csökkentését, ami szocialista viszonyok között törvényszerűen érvényesül is. Ebből a szempontból a fiatalok bűnözése azért is igényel különös figyelmet, mert a fiatalok bűnözésének mennyiségi alakulása a felnőtt korú bűnözés várható alakulásának prognózisaként is felfogható, és fordítva. A fiatalok bűnözésének csökkentését, majd felszámolását tehát társadalmi fejlődésünk elkövetkező szakaszában az új társadalmi viszonyok felépítésének elengedhetetlen építőköveként jelölhetjük meg.

Az utóbbi tíz évben hazánkban a fiatalok bűnözés számszerű irányzatai kismértékű csökkenő tendenciát mutat: egyik évben csökkent, a másikban valamelyest emelkedett, például tavaly is. A statisztikai adatok szerint 1975-ben mintegy 120 ezer ügyvezetett közvéleménybűncselekmény vált ismertté. A bűnelkövetők körében a gyermekkorúak, a 14 év előttiéik száma tavaly 35 százalékkal emelkedett; 91 százalékkal kisebb jelentőségű vagyon elleni bűncselekményben volt vétke. A fiatalok, a 18 év alatti elkövetők az ország fiatalok lakosainak 1,3 százalékát tették ki 1975-ben. Növekedett a fiatalok által elkövetett bűncselekmények száma is: 7421 esetben indult büntetőeljárás, amelyből 5645 fiatalokot helyeztek vád alá bíróságaink. E bűncselekmények mintegy kétharmada vagyon ellen irányult.

A számszerűséget nézve Csongrád megyében ez tekintetben milyen az összkép?

— Az elmúlt évben Csongrád megyében 230 fiatalok ellen kezdeményeztek büntetőeljárás rendőri szerveink az előző évi 268 fiatalokúval szemben, amelyből mindössze 186-an kerültek megvádolásra. A bűnöző fiatalok közül 42, illetve 35 cigány származású volt. Az arányokat figyelembe véve az országosan mért adatok szerint Csongrád megyében a büntetőeljárás alá vont személyek közül, vagyis az összes elkövetőből 7-7,5 százalék volt fiatalok. A bűncselekmény elkövetése változatlanul elsősorban vagyon ellen irányult, lopásra, betörésre, járműlopásra, személy elleni bűncselekményekre. Az eljárás során az a kép alakult ki, hogy a bűncselekmények elkövetését elősegítette, befolyásolta 72 esetben a rossz baráti kapcsolat, 59 alkalommal a szülők, a szülői ház elégtelen, nem kielégítő nevelő hatása, míg 59 esetben a felnőttek befolyása, rábírása, másoknál az alkoholos állapot játszott szerepet.

Arra a kérdésre, hogy Csongrád megyében tavaly a fiatalok gyanúsítottak között hány volt visszaeső, dr.

Kovács Lajos a következőképpen válaszolt:

— A rendőrségi statisztika szerint 27, a bírósági szerint 54 volt a visszaeső. Ezek a statisztikai számok alátámasztják azokat az egyébként is meglevő tapasztalatokat, hogy a fiatalok körében az össz társadalmi preventív, a bűncselekmény megelőzésének hatása a felnőttekhez képest lassabban valósul meg és kisebb fokozatú eredményes. A bűnözés elleni irányuló társadalmi, gazdasági, állami intézkedések csak áttételeken keresztül és kisebb intenzitással gyakorolnak hatást a fiatalok életére. Kutatási tapasztalatok bizonyítják, hogy a büntető jogszabályok ismerete a fiatalok körében nem éri el a felnőttek jogismeretének színvonalát. A fiatalok jelentős részét a várható megtorlásból fakadó veszélyvallás és az izgalom kalandos érzése sodorja a bűntettek elkövetése irányába.

Milyen a fiatalok nevelésére irányuló intézkedések hatékonysága?

— Az eredmény jelentős mértékben függ a fiatalok bűnözés megelőzése végett fogantatott intézkedések hatékonyságától, főleg attól, hogy azokat időben tegyék meg. A konkrét büntetőügyek alapján végzett jogpropaganda nemcsak a törvénysértőkre, az ingátagszemélyekre fejt ki hatást, hanem az összes állampolgárra, aktivizálja bennük a társadalmi kötelesség tudatát. A Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségének és a Művelődésügyi Minisztérium gyermekvédelmi osztályának a generális jogi prevenció megszervezésére tett intézkedései máris jelentős eredményt jártak. Létrejött egy speciális szolgálat, amelynek célja: feltérképezni és figyelmeztetni az ország különböző részein a züllés és a bűnözés közvetlen veszélynek kitett gyermekeket és fiatalokat. Ebben a munkában Csongrád megyében is részt vesznek az egészségügyi

intézmények, óvodák, gyermekorvosok, általános, közép- és iparitanuló-iskolák pedagógusai és a munkaügyi szervek megbízottai. E munkában a tanácsok mellett működő gyermek- és ifjúságvédelmi albizottság szorosan együttműködik a gyámhatósággal.

E kérdés kapcsán kitért dr. Kovács Lajos arra is, hogy a rendőri szervek szintén figyelemmel kísérik a züllés veszélyének kitett gyermekeket és fiatalokat. Az önkéntes rendőri csoportokon belül például évek óta működik eredményesen az ifjúságvédelmi csoport, közel 50 fővel. Feladata a veszélyeztetett fiatalokkal való foglalkozáson túl, hogy szoros kapcsolatot tart fenn azok szüleivel, iskolájukkal, munkahelyükkel. E mellett komoly szerepet vállal a rendőrség a preventív jellegű nevelő munkában is. Az ifjúságvédelmi csoport tagjai sűrűn látogatják az üzemeiket, ifjúsági klubokat, az iskolákat. Osztályfőnöki órákon előadást tartanak a fiatalok bűnözés problémájáról. Esetről esetre segítséget nyújtanak a KISZ-nek és más szervezeteknek a fiatalokkal való foglalkozáshoz.

— A speciális jogi prevencióról — hangsúlyozta végül dr. Kovács Lajos — igen nagy jelentősége van az utógondozásnak, amely széles társadalmi aktívahálózatra támaszkodó államigazgatási tevékenység. Nagy eredménynek tekinthető ebben a munkában a hivatásos pártfogói hálózat kiépítése. Mindezek arra ösztönöznek bennünket, hogy a fiatalok körében az eddigieknél is nagyobb gondot kell fordítani. A fiatal nemzedék nevelése és megjavítása nem végezhető el a társadalom hasznos tevékenykedő közössége nélkül. A fiatalok bűnözés megelőzése sem nélkülözheti a társadalom cselekvő támogatását.

Lódi Ferenc

Sportpályák — társadalmi munkában

Szeged 35 sportegyesületéből 21 rendelkezik pályákkal, létesítményekkel, amelyek nagy része több évtizede épült és már elhasználódott. A sportegyesületek az elmúlt években nem tudtak elegendő pénzt biztosítani a pályák felújítására, karbantartására. Ezért született meg 1973-ban a kezdeményezés és a felhívás: a sportlétesítmények felújítására, karbantartására és újjak építésére az egyesületek szervezetenek társadalmi munkát a sportolók, a fenntartó vállalatok dolgozói, valamint szocialista brigádok bevonásával. A felhívás eredményeként 1973-ban majdnem 1 millió forint, 1974-ben pedig mintegy 300 ezer forint értékű társadalmi munkát végeztek a sportpályákon.

A mozgalom tavaly lendült fel igazán: már húsz sportegyesület kapcsolódott be a társadalmi munka szervezésébe, s majdnem tízezer dolgoztak a pályákon, közel 150 ezer órában mintegy 5 millió forint értékű munkát végeztek. E munkában 15 különböző szerv, vállalat is résztvett, amelyek munkagépekkel és anyaggal segítettek a feladatok megoldásában. Munkájuk eredményeként 2 kézi-

labda-, 2 kosárlabda-, 4 tenisz- és 2 motocross pálya épült a városban, felújítottak, fejlesztettek két tekepályát, három sportöltözőt két kézilabda-pályához világítás készült, kialakították a külső Dózsa-pályát és rendezték egy atlétikai pályát is.

A verseny- és tömegsport feltételeinek javításában igen nagy szerepe van az eddig végzett társadalmi munkának. A városi tanács végrehajtó bizottsága január 29-i ülésén vitatta meg a testnevelés és a sport felételeinek javításához szükséges intézkedéseket, s többek között határozatot hozott a sportlétesítmények fejlesztésére. Ennek végrehajtása érdekében még februárban a városi tanács testnevelési és sportfelügyelősége valamennyi szegedi üzemnek, hivatalnak és intézménynek felhívást juttatott el, amelyben kérték, hogy ahol megfelelő terület áll rendelkezésre, társadalmi munkával építsenek kispályákat. Eddig nyolc vállalat jelentkezett, amelyek vállalták, hogy az idén vagy jövőre pályákat építenek.

A tömegsport feltételeinek biztosítása fontos feladat, s mindehhez tekintélyes mennyiségű társadalmi munkára is szükség van. Eppen ezért tájékoztatta e szervezeti munkáról a testnevelési és sportfelügyelőség a városi tanács vb társadalmi munkát szervező szakközvetítőit. A bizottság megvitatta a feltételek további javítása érdekében szükséges tennivalókat.

Kártérítés közúti balesetnél

B. F. szegedi olvasónkat kiküldetése közben közúti baleset érte. Az utazásnál a vállalat engedélyével saját motorkerékpárját használta. A baleset úgy történt, hogy egy személygépkocsi szabálytalan előzés közben elsodorta, és súlyos sérülést okozott. A munkahelyén kártérítést kért, de a kártérítési felelősséget a vállalat nem ismerte el, és B.-t a biztosítóhoz utasította. Olvasónk kéri, ismertessük esetével kapcsolatos rendelkezést és azt, hogy kinek kell a kárát megtéríteni.

Olvasónk esetében a vállalat helyesen járt el. A kérdést eldöntő jogszabály a Munka Törvénykönyve 62. paragrafusa. E szerint, a vállalat a dolgozónak munkaviszony körében belülről okozott kárért, vétkességére tekintet nélkül, teljes mértékben felel. Továbbiakban a vállalat mentesül a fele-

lősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső, elháríthatatlan ok, vagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. Ennek hiányában is mentesül a kár azon része alól, amelyet a dolgozó vétkes magatartása idézett elő. A B. F. által leírtakból megállapítható, hogy a bale-

setet a vállalat működési körén kívül eső ok és a vállalatától független tényező idézte elő. (Az országút állapotáért, a közlekedési helyzetért nem felelős a vállalat. A vállalat semmit sem tehetett volna azért, hogy a gépkocsi szabálytalan előzését elhárítsa.) Az ismertett jogszabályból az következik, hogy a vállalat kártérítési felelőssége valóban nem állapítható meg. Olvasónk a polgári jog általános szabályai szerint az Állami Biztosítótól, illetve a gépkocsi vezetőjétől követelheti összes kárának megtérítését. DR. V. M.

Vasárnap lép életbe az új autóbusz-menetrend

Holnap, vasárnap hajnalról az egész országban új menetrend szerint közlekednek a Volán autóbuszai. A menetrendváltás jelentős változásokat hoz a Csongrád megyei helyközi forgalomban is. Az új menetrend készítésekor messzemenően szem előtt tartották az utasok érdekeit és igényeit, s arra törekedtek a Volán-nál, hogy a meglévő autóbuszparkot a lehető legjobban, az eddiginél jóval intenzívebben használják ki. Ennek eredményeként sikerült elérni azt, hogy változatlan mennyiségű autóbuszszámmal új járatot indítsanak holnapról, s a kocsik naponként átlagosan ezer kilométerrel többet tesznek majd meg a megyében. A menetrend összeállításakor az elsődleges cél az volt, hogy a megyén belül a dolgozók és tanulók szállítását az eddiginél jobban, célszerűbben és kényelmesebben oldják meg.

Valamennyi változást csak igen hosszú listában lehet felsorolni, ám az utasok már ma tájékozódhatnak az új menetrendről az autóbuszállomásokon, a településeken levő megállóban elhelyezett informáló táblákról, s a jegykezelőtől is kérhetnek információt. Sok járat indulási és érkezési időpontja megváltozik, azért, hogy jobban igazodjanak a munka- és iskolakezdés időpontjához, a műszakváltásokhoz, s azért is, hogy a szükséges csatlakozásokat, átszállási lehetőségeket is biztosítani tudják. Emellett számos új járatot is indít a Volán a legforgalmasabb útvonalakon, néhány esetben pedig egyidőben két autóbuszt is indít ugyanazon a vonalon, hogy elkerüljék az eddigi zsúfoltságot, hogy ne maradjanak le utasok.

Új járat indul például Reggel Baks és Szeged között, délután pedig 13 órakor Szegedről Sándorfalván át Dócra indítanak mentesítő járatot, elsősorban a tanulók számára. Kistelek és Szeged között is új járatok indulnak, este pedig a Szegedről Kistelekre induló autóbusz tovább megy Pusztaszéreg, Forráskútra délután 4 órakor Szegedről két kocsit indítanak a zsúfoltság csökkentése érdekében, s ugyanakkor két kocsi indul Forráskútról reggel Szegedre. Üllés—Szeged, Üllés—Rúza, Zákányszék—Rúza—Öttömös között is új járatok indulnak. Hasonlóképpen járul a Szeged—Domaszék, a Szeged—Zákányszék, valamint az Ásotthalom—Szeged közötti közlekedés. Reggel 4 óra 40-kor Mórahalomról is két kocsi indul Szegedre.

Makó és Szeged között munkaszüneti napokon jelentősen javulni fog az autóbusz közlekedés, ösztöj pedig, ha a Volán megkapja a megígért új autóbuszt, munkaszüneti új járatok indulnak ezen a vonalon. Vársárhely és Szeged, Szentes és Mindszent, Makó és Csanád-

palota, valamint Csanád-berti és Makó között is új járatok indulnak holnapról. Szentes és Csongrád között is bővül az autóbuszforgalom: a Szentesről 13 óra 20-kor induló új járat Fegyverházig közlekedik majd, hogy csatlakozást biztosíthasson a budapesti autóbusszokra, megkönnyítve ezzel a megye északi részein lakók utazását Budapestre. A járat visszafelé 14 óra 35-kor indul Kiskunfélegyházáról Szentesre, s ezt még eléri a Budapesti autóbusszal érkezéskor.

Az eddigiekből is jól érzékelhető, hogy a Volán célja elsősorban a megyén belüli, helyközi forgalom javítása volt. A távolsági, a megyehatáron túla induló járatokban lényeges változások nem lesznek, csak egyszerűsítések néhány útvonalon. Például a pápai járat Balatonalmádin át folytatja útját Veszprémbe, új összeköttetést teremtve Szeged és a Balaton között. Megváltozik a hajdúszoboszlói járat útvonala is, az eddiginél jobban megközelítve Debrecen, mivel Derecskén át megy Hajdúszoboszlóra. Ezzel kényelmesebb utazást is biztosít.

A helyi menetrendben Szentesen lesznek jelentősebb változások holnapról: Bővítik a járatok számát, s némelyik útvonalát is meghosszabbítják az ipari üzemekig.

Szegeden új buszjáratok indulnak a dorozsmai városrészbe: a Szikósfürdő és a dorozsmai ABC-áruház között fél óránként közlekednek holnapról az autóbuszok. Ugyancsak megváltozik a Nagyalomás és az újszegedi állomás között közlekedő vonatróló autóbuszok menetrendje, igazodva az új vasúti menetrendhez.

Külszíni bányaművelés

Világszerte, ahol csak lehet felszíni bányászatra törekednek a természeti kincsek kitermelése során. Egyrészt azért, mert ez viszonylag könnyebben gépesíthető, másrészt a munka így sokkal termelékenyebb. Persze a külszíni bányaművelés gazdaságossága is attól függ, hogy milyen vastag meddőréteget kell eltávolítani a szén- vagy ércincsetetejéről, és hogy — termőföldre esetleg — vissza kell-e teríteni a leemelt réteget az eredeti helyére.

Megszokott kép, hogy a külszíni bányaművelést a világ legnagyobb méretű gépkonstruktóival, a lépegető exkavátorokkal végzik.

Azok használatára azonban — geológiai okokból, gazdasági megfontolások alapján — nincs mindig lehetőség. Ilyenkor jóval kisebb méretű és teljesítményű markolókkal, kotrókkal, bulldózerrel — de lényeg az, hogy magasfokúan gépesítve — végzik el a munkát. Ha lehetőség van rá, szállítószalagokkal vagy csillepályán szállítják el a kitermelt ércet vagy szenet. Amikor — például nagy kiterjedésű és vékony réteg esetén — nincs mód szállítószalagok kiépítésére, teherjarművekkel továbbítják a feloldozásra, felhasználásra váró természeti kincset. A gazdaságossági számításokból

az derült ki, hogy ilyen helyeken érdemes minél nagyobb befogadóképességű teherjarműveket alkalmazni. Így született meg a 80, majd 120 tonna teherbírású szállítószalag-konstruktó (többnyire billenőkocsik), amelyeket rendszerint gázturbiná hajt. Egy amerikai cég már egy 350 tonnás dömpertípust is kifejlesztett, amit 3500 lóerős (!) dízel-elektromos erőforrással láttak el a konstruktórok. E kolosszusokkal viszont az a probléma, hogy a kiépített utakat nem vehetik igénybe, csak kemény talajú, szűz területen közlekedhetnek.